

Міністерство
цифрової трансформації
України

Антикорупційний та соціальний вплив відкритих даних у сфері транспорту

Аналітичний звіт

Представлена у звіті інформація подана станом на 23 лютого 2022 року

Звіт підготовлений агенцією «Info Sapiens» у межах USAID/UK aid проєкту «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS», що реалізується Фондом Євразія, та за сприяння Міністерства цифрової трансформації України.

Зміст цієї публікації є винятковою відповідальністю агенції «Info Sapiens» і не обов'язково відображає погляди Агентства USAID, Уряду США, Уряду Великої Британії або Фонду Євразія. Інформація та погляди, наведені у цьому звіті, належать авторам та не мають сприйматися як офіційна позиція Міністерства цифрової трансформації України. Міністерство не гарантує точності даних, наведених у публікації. Ні Міністерство, ні будь-хто, хто діє від імені Міністерства, не може нести відповідальності за використання інформації, що міститься у цій публікації.

Автори дослідження:

- Варвара Поднос
- Дмитро Савчук

Рецензенти:

- Анастас Бойко
- Надія Конащук
- Ірина Близнюк

представники USAID/UK aid проєкту «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS» Фонду Євразія.

Виконання цього звіту стало можливим завдяки фінансовій підтримці Уряду США через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) та Уряду Великої Британії через UK aid у межах проєкту «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS».

Поширення звіту з некомерційною метою заохочується.

Зміст

2

1	Список скорочень	3
2	Вступ	4
3	Методологія	5
4	Відповідальні органи та їхні повноваження	7
5	Стан доступу до даних Міністерства інфраструктури України	9
6	Стан доступу до даних Міністерства внутрішніх справ України	12
7	Стан доступу до даних Державної служби України з безпеки на транспорті	14
8	Стан доступу до даних Державної служби морського та річкового транспорту України	16
9	Стан доступу до даних АТ «Українська залізниця»	18
10	Стан доступу до даних Державної авіаційної служби України	21
11	Сценарії використання відкритих даних	23
11.1	Моніторинг та аналітика реєстрації автомобілів в Україні	23
11.2	Детінізація ринку транспортних перевезень	30
12	Висновки та рекомендації	37
	Додаток 1. Перелік проведених інтерв'ю	42

1 Список скорочень

АТ

акціонерне товариство

ВРЕР ДАІ

відділ реєстраційно-екзаменаційної роботи Державної автомобільної інспекції Міністерства внутрішніх справ України

ГО

громадська організація

Державіаслужба

Державна авіаційна служба України

ЄДРПОУ

унікальний ідентифікаційний номер юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України

КМУ

Кабінет Міністрів України

МВС

Міністерство внутрішніх справ України

Мінінфраструктури

Міністерство інфраструктури України

Морська адміністрація

Державна служба морського та річкового транспорту України

ПДР

правила дорожнього руху

РНОКПП

Реєстраційний номер облікової картки платника податків (раніше ІПН – індивідуальний податковий номер)

ТЗ

транспортний засіб

Укртрансбезпека

Державна служба України з безпеки на транспорті

VIN

(англ. **Vehicle identification number**)

унікальний номер транспортного засобу

Відкриті дані згідно з визначенням українського законодавства¹ – це «публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання». Відкриті дані допомагають контролювати роботу державних органів, покращувати державні сервіси та створювати нові послуги та інструменти. На основі відкритих даних створено десятки продуктів: онлайн-сервісів та аналітичних модулів, застосунків і чат-ботів, якими користуються мільйони людей щомісяця².

Вимірювання впливу відкритих даних є вкрай важливим, оскільки це дає можливість оцінити діяльність органів влади та забезпечити механізм для відстеження прогресу в часі. В Україні за сприяння Міністерства цифрової трансформації вперше триває серія тематичних досліджень про застосування відкритих даних для вирішення суспільних проблем, зокрема для боротьби з корупцією.

Це дослідження сфокусоване на державних відкритих даних у транспортній сфері та має на меті вивчити доступність та якість даних, їх антикорупційний та соціальний вплив. Зокрема, у дослідженні автори наводять такі приклади цінності відкритих даних для бізнесу, громадськості та органів влади:

- Сервіс «Перша реєстрація авто в Україні» від ГО «Агенція журналістики даних» (Texty) усуває асиметрію інформації на транспортному ринку та дає змогу проаналізувати статистику щодо загальних тенденцій реєстрацій авто.
- Можливість перевірки відомостей про транспортні засоби через сервіс «Опендатабот» убезпечує покупців від укладання угод із шахраями та, як наслідок, уникнення фінансових втрат.
- Сервіс «Мережа автобусних маршрутів» від ГО «Агенція журналістики даних» (Texty) сприяє виведенню з тіні роботи перевізників та надає можливість для влади корегувати мережі автобусного сполучення.
- Скориставшись «Електронним кабінетом перевізника», пасажери та замовники вантажних перевезень можуть перевірити надійність перевізника, а самі перевізники – отримати кращий інструмент для роботи з ліцензіями з меншими ризиками корупції.

Також автори дослідження зібрали рекомендації користувачів щодо покращення доступу до даних.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (с. 10)

² [regulation.gov.ua_GB%20Open%20data%20UA%20upd%20\(2\).pdf](https://regulation.gov.ua_GB%20Open%20data%20UA%20upd%20(2).pdf) (с. 6)

Існує низка ініціатив щодо оцінювання готовності, впровадження та впливу відкритих даних, які використовують різні методи, зокрема опитування експертів, збір та детальне оцінювання даних.

Наразі є два основних методи дослідження відкритих даних³: кількісний та якісний.

Кількісні підходи (індекси, рейтинги тощо) слугують для вимірювання прогресу політики відкритих даних і порівняння результатів з іншими країнами або встановленими показниками. Це дає змогу об'єктивно оцінювати діяльність держав у сфері відкритих даних. Зазвичай такі дослідження проводять глобально, і Україна у них також розглядається⁴.

Якісні підходи базуються на аналізі інформації, інтерв'ю та фокусуються на дослідженні способів використання даних і впливу політики відкритих даних. Такі дослідження аналізують досягнуті ефекти, типології ефектів та фактори, які сприяють успіху проєктів у сфері відкритих даних. Обмеженням цих підходів є складність продемонструвати динаміку розвитку в часі.

За сприяння Міністерства цифрової трансформації України та підтримки USAID/UK aid проєкту «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS» в Україні вперше проводять серію тематичних досліджень, що базуються на міжнародному досвіді – методології проєкту Open Data Impact⁵. Ці дослідження передбачають вивчення окремих кейсів застосування відкритих даних через пряме спілкування з учасниками процесів, а також через аналіз урядових документів та інформації у ЗМІ. Першоджерелом цього дослідження стало безпосереднє спілкування з людьми, які працюють із відкритими даними у транспортній сфері – керівниками сервісів, створених на основі відкритих даних, а також представниками громадськості та неурядових організацій.

³ <https://www.stateofopendata.od4d.net/chapters/issues/measurement.html>

⁴ https://opendatabarometer.org/4thedition/detail-country/?_year=2016&indicator=ODB&detail=UKR
та https://data.europa.eu/sites/default/files/country-factsheet_ukraine_2020.pdf

⁵ <http://odimpact.org/>

Це дослідження сфокусоване на вивченні практик використання відкритих даних у транспортній сфері та виявленні впливу, який вони справляють на життя громадян, суспільство та діяльність органів влади. Протягом травня–червня 2021 року автори дослідження провели 11 глибоких дистанційних онлайн-інтерв'ю на вищезазначену тематику з ключовими респондентами. Респонденти розповідали про свою діяльність, досвід роботи з даними у сфері транспорту, про розроблені продукти, а також надавали рекомендації щодо покращення екосистеми відкритих даних у транспортній сфері.

Наприкінці звіту наведено рекомендації авторів і респондентів, що допоможуть повніше розкрити потенціал відкритих даних у сфері транспорту, які оприлюднюють державні органи.

4 Відповідальні органи та їхні повноваження

Міністерство інфраструктури України (Мінінфраструктури) – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Мінінфраструктури є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах автомобільного, залізничного, морського та річкового транспорту, надання послуг поштового зв'язку тощо⁶.

Міністерство внутрішніх справ України (МВС) – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. МВС є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що, зокрема, у межах повноважень, передбачених законом, здійснює державну реєстрацію, перереєстрацію та облік транспортних засобів і видає відповідні реєстраційні документи, приймає іспити на право керування транспортними засобами і видає посвідчення водія тощо⁷.

Державна служба України з безпеки на транспорті (Укртрансбезпека) – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра інфраструктури. Укртрансбезпека реалізує державну політику з питань безпеки на наземному транспорті⁸.

Державна служба морського та річкового транспорту України (Морська адміністрація) – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра інфраструктури. Морська адміністрація реалізує державну політику у сферах морського та річкового транспорту, торговельного мореплавства, судноплавства на внутрішніх водних шляхах, навігаційно-гідрографічного забезпечення мореплавства, а також у сфері безпеки на морському та річковому транспорті⁹.

⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/460-2015-п#n8>

⁷ <https://www.kmu.gov.ua/npas/248608057>

⁸ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103-2015-п#Text>

⁹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1095-2017-п#n15>

Акціонерне товариство «Українська залізниця» (Укрзалізниця) – національний перевізник вантажів та пасажирів, метою діяльності якого є задоволення потреб у залізничних перевезеннях, забезпечення функціонування та розвитку залізничного транспорту, створення умов для підвищення конкурентоспроможності галузі¹⁰.

Державна авіаційна служба України (Державіаслужба) – центральний орган виконавчої влади та, відповідно до Положення про Державну авіаційну службу¹¹, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України, є органом технічного регулювання. Одним з основних завдань органу є реалізація державної політики у сфері цивільної авіації та використання повітряного простору України¹².

¹⁰ <https://www.uz.gov.ua/about/>

¹¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/520-2014-п#Text>

¹² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/520-2014-п#Text>

5 Стан доступу до даних Міністерства інфраструктури України

Згідно з Постановою КМУ №835¹³, що затверджує перелік наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, Мінінфраструктури має публікувати 22 набори даних. На Єдиному державному вебпорталі відкритих даних оприлюднено 20 із 22¹⁴ наборів¹⁵.

Найбільш популярними наборами розпорядника є такі¹⁶:

- «Перелік поштових індексів і відділень поштового зв'язку України»¹⁷ (1 574 перегляди¹⁸).
- «Інформація про міжнародні перекази»¹⁹ (670 переглядів).
- «Фінансова звітність підприємств, що належать до сфери управління Мінінфраструктури»²⁰ (419 переглядів).

Більшість наборів, відповідно до інформації на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних, оновлюють регулярно, згідно з вимогами, визначеними законодавством. Водночас п'ять із них – «Інформація про дорожньо-транспортні пригоди»²¹, «Реєстр гідротехнічних споруд морських портів України»²², «База даних договорів фрахтування державного рухомого майна та поточного стану розрахунків за ними підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Мінінфраструктури»²³, «Звіти про перевезення небезпечних вантажів авіаційним, залізничним, морським транспортом»²⁴ та «Інформація про видані картки цифрових тахографів»²⁵ – не були оновлені у зазначений на вебпорталі термін.

¹³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>

¹⁴ Не оприлюднено наборів: «Інформація про контактну інформацію підприємств, що належать до сфери управління Мінінфраструктури» та «Перелік автостанцій».

¹⁵ <https://data.gov.ua/organization/miu>

¹⁶ Автори виокремлювали найбільш популярні набори з великої кількості оприлюднених наборів відкритих даних розпорядника.

¹⁷ https://data.gov.ua/en/dataset?tags=індекси&_tags_limit=0&_res_format_limit=0&sort=views_total+desc

¹⁸ Тут і далі – кількість переглядів станом на травень 2021 року.

¹⁹ <https://data.gov.ua/dataset/international-transfers/resource/eba35a05-bc59-42d0-a2e7-6917ed770593>

²⁰ <https://data.gov.ua/en/dataset/financial-statements-miu/resource/43194214-7a8c-4d93-920c-2d9aa2581877>

²¹ <https://data.gov.ua/dataset/0f81ab5f-de30-4cf9-b9d4-326dff2bb8ee>

²² <https://data.gov.ua/dataset/7bb0cf5b-482d-42f6-9233-e2bcd97aec78>

²³ <https://data.gov.ua/dataset/chartering-contracts>

²⁴ <https://data.gov.ua/dataset/34e86560-f248-4382-91f6-6207c4ab04bd>

²⁵ <https://data.gov.ua/dataset/7fa2e27d-4da3-4a6d-b62a-bb76eb3eb92c>

Також дев'ять наборів даних, а саме:

- «Інформація про міжнародні перекази»²⁶;
- «Портова статистика з перевалки вантажів (у розрізі терміналів та причалів)»²⁷;
- «Реєстр судозаходів»²⁸;
- «Інформація про стан аварійності на транспорті в Україні»²⁹;
- «Інформація про зібрані портові збори (у розрізі їх видів та портів)»³⁰;
- «План ремонтних і капітальних днопоглиблювальних робіт і статус їх виконання»³¹;
- «База даних договорів фрахтування державного рухомого майна та поточного стану розрахунків за ними підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Мінінфраструктури»³²;
- «Інформація про планове споживання та економію газу приватними акціонерними товариствами в галузі залізничного транспорту (окрім АТ “Українська залізниця”)»³³;
- «Перелік фактичних тарифів на перевантаження державних стивідорів»³⁴.

Ці набори мають оновлюватися відразу після внесення змін, проте останні оновлення були у 2018 році.

²⁶ <https://data.gov.ua/dataset/international-transfers>

²⁷ <https://data.gov.ua/dataset/port-statistics>

²⁸ <https://data.gov.ua/dataset/ship-actions-register>

²⁹ <https://data.gov.ua/dataset/state-emergency>

³⁰ <https://data.gov.ua/dataset/port-charges>

³¹ <https://data.gov.ua/dataset/repair-works>

³² <https://data.gov.ua/dataset/chartering-contracts>

³³ <https://data.gov.ua/dataset/gas-saving>

³⁴ <https://data.gov.ua/dataset/stevedore-overload>

Набори даних Мінінфраструктури переважно надаються у відповідних форматах *XLS або *CSV. Лише три набори містять файли невідповідних форматів:

- «Фінансова звітність підприємств, що належать до сфери управління Мінінфраструктури»³⁵ – містить немашиночитний файл зі сканованими документами у форматі *PDF.
- «Дані про доходи підприємств у розрізі контрагентів, груп товарів/послуг і натуральних показників»³⁶ – містить окремі файли у форматі *DOC з немашиночитними зображеннями (зображення таблиць), а також немашиночитні файли *PDF (скановані документи).
- «Інформація про споживання енергетичних ресурсів приватними акціонерними товариствами в галузі залізничного транспорту (крім АТ “Українська залізниця”)»³⁷ – містить немашиночитний файл у форматі *PDF.

Найменування наборів відповідають вимогам, що затверджені Постановою КМУ №835, окрім трьох:

- «Форма 27. Річні плани закупівель підприємств, що належать до сфери управління Мінінфраструктури»³⁸ – відповідно до Постанови має називатися «Річні плани закупівель підприємств, що належать до сфери управління Мінінфраструктури».
- «Реєстр судозаходів»³⁹ – відповідно до постанови має називатися «Реєстр суднозаходів».
- «Звіт про перевезення небезпечних вантажів авіаційним, залізничним, морським транспортом»⁴⁰ – відповідно до постанови має називатися «Звіти про перевезення небезпечних вантажів авіаційним, залізничним, морським транспортом».

Усі набори даних відповідають таким вимогам:

- містять перелік ключових слів, за якими можна здійснювати пошук;
- усі гіперпосилання на набори даних та на файли з прикладами структури даних активні, набори доступні для завантаження;
- дані у наборах структуровані, уніфіковані та мають зрозумілі підписи.

³⁵ <https://data.gov.ua/dataset/financial-statements-miu>

³⁶ <https://data.gov.ua/dataset/income-enterprise-miu>

³⁷ <https://data.gov.ua/dataset/c53029a7-be2a-4d82-91e1-6f00d4eaf7f2>

³⁸ <https://data.gov.ua/dataset/procurement-plans-miu>

³⁹ <https://data.gov.ua/dataset/ship-actions-register>

⁴⁰ <https://data.gov.ua/dataset/34e86560-f248-4382-91f6-6207c4ab04bd>

6 Стан доступу до даних Міністерства внутрішніх справ України

Згідно з Постановою КМУ №835⁴¹, що затверджує перелік наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, МВС має публікувати 33 набори даних, з яких – дев'ять наборів стосуються транспортної сфери. На Єдиному державному вебпорталі відкритих даних оприлюднено шість із дев'яти⁴² наборів у сфері транспорту, які є обов'язковими для оприлюднення⁴³, а саме:

- «Відомості про транспортні засоби та їхніх власників»⁴⁴ (є обов'язковим до оприлюднення відповідно до Закону України «Про дорожній рух»⁴⁵) (219 521 перегляд);
- «Інформація про транспортні засоби, що перебувають у розшуку у зв'язку з їх незаконним заволодінням»⁴⁶ (5 669 переглядів);
- «Реєстр суб'єктів проведення обов'язкового технічного контролю транспортних засобів»⁴⁷ (3 825 переглядів);
- «Відомості про номерні знаки, доступні для видачі в результаті реєстрації транспортних засобів»⁴⁸ (693 перегляди);
- «Інформація про заклади, що проводять підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів»⁴⁹ (144 перегляди);
- «Маршрути для перевірки навичок керування транспортними засобами»⁵⁰ (140 переглядів).

⁴¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>

⁴² Набори, що не оприлюднені: «Відомості про пасажиропотік на міжнародному та внутрішньому сполученні», «Дані обліку дорожньо-транспортних пригод (знеособлені дані)», «Місцезнаходження камер автоматичної фіксації швидкості руху».

⁴³ <https://data.gov.ua/organization/13d9803c-5c4d-47e8-b89f-3d6017c78ef9>

⁴⁴ <https://data.gov.ua/dataset/06779371-308f-42d7-895e-5a39833375f0>

⁴⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>

⁴⁶ <https://data.gov.ua/dataset/2a746426-b289-4eb2-be8f-aac03e68948c>

⁴⁷ <https://data.gov.ua/dataset/b081b611-e14f-485b-8bbb-00555859a36d>

⁴⁸ <https://data.gov.ua/dataset/3698d021-5602-4108-b33c-92dae5f09b20>

⁴⁹ <https://data.gov.ua/dataset/a4d16a03-276e-4a43-9d51-e46caa67fc76>

⁵⁰ <https://data.gov.ua/dataset/0f5614c9-9ba3-41e4-95ec-193218c522e1>

Переважна більшість наборів даних МВС, розміщених на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних, оформлені коректно та зрозуміло:

- усі набори містять перелік ключових слів, за якими можна здійснювати пошук;
- усі набори оновлюють регулярно, згідно з вимогами, які визначені законодавством;
- усі гіперпосилання на набори даних та на файли з прикладами структури даних активні, набори доступні для завантаження;
- набори даних переважно представлені у форматах відповідно до Постанови КМУ №835: архіви даних – у форматі *ZIP, самі набори – у форматах *XLS, *CSV, *JSON. Лише один із наборів даних – «Маршрути для перевірки навичок керування транспортними засобами» – містить файли у форматах *DOC та *JPEG;
- дані у наборах структуровані, уніфіковані та мають зрозумілі підписи.

Найменування двох з шести наборів не відповідають умовам, що затверджені Постановою КМУ №835. Набір даних «Інформація про транспортні засоби, що перебувають у розшуку у зв'язку з їх незаконним заволодінням» відповідно до постанови має містити у своїй назві уточнення «включаючи ідентифікаційні номери транспортних засобів (VIN⁵¹)». Набір даних «Інформація про заклади, що проводять підготовку та підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів» відповідно до постанови має називатися «Інформація про заклади, що проводять підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів».

Деякі дані з набору «Відомості про транспортні засоби та їхніх власників» неповні або неверифіковані. У грудні 2018 року був запущений сервіс «Електронний кабінет водія»⁵², за допомогою якого користувачі можуть верифікувати та уточнювати дані щодо посвідчення водія та реєстрації ТЗ, що дозволяє поступово підвищувати якість даних. Від початку існування такої функції було опрацьовано 200 тисяч заяв на уточнення даних⁵³.

⁵¹ VIN (англ. Vehicle identification number, VIN) – це унікальний номер транспортного засобу, що складається з 17 цифр. У комбінації цифр зашифрована інформація про виробника, характеристики автомобіля та рік його випуску.

⁵² <https://e-driver.hsc.gov.ua/accounts/login/?next=/>

⁵³ Інформація станом на серпень 2021 року, отримана від представників проекту USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/ TAPAS», які допомагали запустити Електронний кабінет водія.

7 Стан доступу до даних Державної служби України з безпеки на транспорті

Згідно з Постановою Кабміну №835⁵⁴, Укртрансбезпека має публікувати 11 наборів даних. На Єдиному державному вебпорталі відкритих даних оприлюднено шість із 11⁵⁵ наборів⁵⁶, а саме:

- «Реєстр ліцензій на внутрішні перевезення пасажирів на таксі та/або міжнародні перевезення пасажирів на таксі»⁵⁷ (1 665 переглядів);
- «Інформація про видані та анульовані ліцензії та сертифікати на транспорті»⁵⁸ (1 519 переглядів);
- «Мережа міжміських і приміських автобусних маршрутів загального користування, що виходять за межі території області (міжобласних маршрутів)»⁵⁹ (1 352 перегляди);
- «Єдиний електронний реєстр міжміських і приміських автобусних маршрутів загального користування, що виходять за межі території області (міжобласних маршрутів)»⁶⁰ (1 219 переглядів);
- «Інформаційні звіти про кількість перевірених транспортних засобів, суми накладених штрафних санкцій та сплачених до державного бюджету у грошовому еквіваленті за видами (щокварталу, у розрізі управлінь)»⁶¹ (796 переглядів);
- «Реєстр оформлених, підписаних і готових до видачі дозволів Європейської конференції міністрів транспорту»⁶² (478 переглядів).

⁵⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>

⁵⁵ Не оприлюднені такі набори: «Інформація про результати здійснення державного контролю за технічним станом об'єктів міського електричного транспорту та забезпечення безпеки його руху та контролю за додержанням вимог законодавства, норм і стандартів на міському електричному транспорті», «Перелік подій, що сталися за участю автомобільного та міського електричного транспорту», «Реєстр ліцензій міжнародних перевезень», «Реєстр ліцензій на провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним і залізничним транспортом» та «Реєстр трамвайних вагонів і тролейбусів».

⁵⁶ <https://data.gov.ua/organization/13d9803c-5c4d-47e8-b89f-3d6017c78ef9>

⁵⁷ <https://data.gov.ua/dataset/88a374af-b32b-4f4a-9a5b-687b86bdb700>

⁵⁸ <https://data.gov.ua/dataset/0487b105-f399-404f-b5ad-19f38cf6af51>

⁵⁹ <https://data.gov.ua/dataset/1b428b3e-d613-43a2-9781-94c26959db06>

⁶⁰ <https://data.gov.ua/dataset/6ca93112-18a1-48a5-b85c-1e112163faba>

⁶¹ <https://data.gov.ua/dataset/dfab13fa-8911-4098-ac1e-85f210ab9b24>

⁶² <https://data.gov.ua/dataset/780e4080-5ac1-487c-9624-328fdcf99ef3>

Переважає більшість наборів даних, розміщених на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних, оформлені коректно та зрозуміло:

15

- найменування всіх наборів відповідають вимогам, що затверджені Постановою КМУ №835;
- усі набори містять перелік ключових слів, за якими можна здійснювати пошук;
- усі гіперпосилання на набори даних та на файли з прикладами структури даних активні, набори доступні для завантаження;
- усі набори даних представлені у необхідних форматах: архіви даних – у форматі *ZIP, самі набори – у форматах *XLS, *XML, *CSV;
- дані у наборах структуровані, уніфіковані та мають зрозумілі підписи.

Водночас п'ять із шести опублікованих наборів – усі, крім набору даних «Мережа міжміських і приміських автобусних маршрутів загального користування, що виходять за межі території області (міжобласних маршрутів)» – не оновлюють регулярно згідно з вимогами, які визначені законодавством. Так, три набори востаннє оновлювали у 2019 році, два – у 2020 році.

8 Стан доступу до даних Державної служби морського та річкового транспорту України

Згідно з Постановою КМУ №835⁶³, Морська адміністрація має публікувати 12 наборів даних⁶⁴. На Єдиному державному вебпорталі відкритих даних оприлюднено всі 12 наборів⁶⁵.

Найбільш популярними наборами розпорядника є:

- «Суднова книга України»⁶⁶ (1 603 перегляди);
- «Перелік баз для стоянки маломірних (малих) суден»⁶⁷ (643 перегляди);
- «Державний судовий реєстр України»⁶⁸ (433 перегляди).

Переважна більшість наборів даних, розміщених на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних, оформлені коректно та зрозуміло:

- найменування всіх, окрім двох наборів, відповідають умовам, що затверджені Постановою КМУ №835. Набір даних «Інформація про контактні дані підприємств, що належать до сфери управління Морської адміністрації»⁶⁹ відповідно до Постанови має називатися «Інформація про контактну інформацію підприємств, що належать до сфери управління Морської адміністрації». Набір даних «Інформаційні звіти про кількість перевірених транспортних засобів, сум накладених штрафних санкцій та сплачених до державного бюджету у грошовому еквіваленті за видами (щокварталу, в розрізі управлінь)»⁷⁰ відповідно до Постанови має називатися «Інформаційні звіти про кількість перевірених транспортних засобів, суми накладених штрафних санкцій і сплачених до державного бюджету у грошовому еквіваленті за видами (щокварталу)»;

⁶³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>

⁶⁴ Щодо наборів «Річні плани закупівель підприємств, що належать до сфери управління Морської адміністрації» та «Фінансова звітність підприємств, що належать до сфери управління Морської адміністрації», передбачених постановою, Морська адміністрація публікує окремий набір даних для кожного підприємства. У цьому переліку ці набори рахують як один, що відповідає постанові.

⁶⁵ <https://data.gov.ua/organization/marad>

⁶⁶ <https://data.gov.ua/dataset/1962ea6a-90b5-4624-9735-440136a85d97>

⁶⁷ <https://data.gov.ua/dataset/31be0e47-fea7-494b-a922-eaefa3fdedc6>

⁶⁸ <https://data.gov.ua/dataset/d3aee671-a29b-494e-877f-29f78a3e4581>

⁶⁹ <https://data.gov.ua/dataset/6bf039c1-27aa-4f4d-98c6-e85af32fcb36>

⁷⁰ <https://data.gov.ua/dataset/dfab13fa-8911-4098-ac1e-85f210ab9b24>

- усі набори містять перелік ключових слів, за якими можна здійснювати пошук;
- усі гіперпосилання на набори даних та на файли з прикладами структури даних активні, набори доступні для завантаження;
- усі набори даних представлені у форматах відповідно до постанови: архіви даних – у форматі *ZIP, самі набори – у форматах *XLS, *XML, *CSV, *JSON. Файли у наборі даних «Інформація про стан аварійності на морському та річковому транспорті в Україні»⁷¹ надаються у форматі *PDF, проте містять графічні зображення;
- дані у наборах структуровані, уніфіковані та мають зрозумілі підписи.

Водночас шість опублікованих наборів не оновлюють регулярно згідно з вимогами, які визначені законодавством (детальніше про це – у розділі «Рекомендації»).

⁷¹ <https://data.gov.ua/dataset/14868072-e5d6-41d3-b816-7388761cee4d>

9 Стан доступу до даних АТ «Українська залізниця»

Згідно з Постановою КМУ №835⁷², АТ «Укрзалізниця» має публікувати 18 наборів даних. На Єдиному державному вебпорталі відкритих даних оприлюднено 12 із 18⁷³ наборів⁷⁴.

Найбільш популярними наборами розпорядника є:

- «Реєстр наявних вагонів акціонерного товариства «Українська залізниця» (з розподілом за родом рухомого складу)»⁷⁵ (1 251 перегляд);
- «Інформація про обсяг, вантажообіг та сплату провізних платежів від вантажних перевезень (у розрізі номенклатурних груп вантажів, родів вагонів, видів сполучення і тарифних класів)»⁷⁶ (1 240 переглядів);
- «Інформація про пасажиропотік на міжнародному та внутрішньому сполученнях»⁷⁷ (924 перегляди).

Переважає більшість наборів даних, розміщених на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних, оформлені коректно та зрозуміло:

- усі набори містять перелік ключових слів, за якими можна здійснювати пошук;
- усі набори оновлюються регулярно, згідно з вимогами, визначеними законодавством;

⁷² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>

⁷³ Не опубліковано набори: «Дані про ремонт пасажирських вагонів (деталізовані дані за кожним вагоном)», «Дані щодо активного парку локомотивів АТ «Українська залізниця»», «Інформація про вантажні перевезення, здійснені інвентарним парком АТ «Укрзалізниця»», «Інформація про планову потребу та споживання паливно-енергетичних ресурсів АТ «Українська залізниця» у розрізі ресурсів (дизельне паливо, вугілля, газ)», «Перелік пасажирських вагонів з прив'язкою до маршрутів поїздів (номер вагону, номер поїзду, залізнична станція відправлення та прибуття)» та «Розклад руху пасажирських поїздів».

⁷⁴ <https://data.gov.ua/organization/filii-hiots-pat-ukrzaliznytsia>

⁷⁵ <https://data.gov.ua/dataset/444282ee-3d76-417d-8ee1-541b944641a2>

⁷⁶ <https://data.gov.ua/dataset/e785604e-a88a-484f-8e58-aa421d2a232b>

⁷⁷ <https://data.gov.ua/dataset/eda3baf5-f12c-4330-bbf5-fc419b39f4e2>

- усі гіперпосилання на набори даних та на файли з прикладами структури даних активні, набори доступні для завантаження;
- усі набори даних представлені у форматах відповідно до постанови: архіви даних – у форматі *ZIP, самі набори – у форматах *XLS, *XML, *CSV;
- дані у наборах структуровані, уніфіковані та мають зрозумілі підписи.

Найменування семи з 12 наборів даних, опублікованих на Єдиному державному вебпорталі, не відповідають вимогам, затвердженим Постановою КМУ №835:

- набір «Дані щодо вагонного господарства акціонерного товариства “Українська залізниця” (кількість вагонів акціонерного товариства “Українська залізниця” у робочому та неробочому парках з розподілом за родом рухомого складу)»⁷⁸ відповідно до постанови має називатися «Дані щодо вагонного господарства АТ “Українська залізниця” (кількість вагонів АТ “Українська залізниця” у робочому та неробочому стані, з розподілом за родом рухомого складу)»;
- набір даних «Інформація про обсяги перевезення вугілля за станціями відправлення та призначення»⁷⁹ має називатися «Інформація про обсяги перевезення вугілля у розрізі залізничних станцій відправлення та призначення»;
- набір даних «Інформація про обсяг, вантажообіг та сплату провізних платежів від вантажних перевезень (у розрізі номенклатурних груп вантажів, станцій відправлення та призначення)»⁸⁰ має називатися «Інформація про обсяг, вантажообіг та сплату провізних платежів від вантажних перевезень (у розрізі номенклатурних груп вантажів, залізничних станцій відправлення та призначення)»;

⁷⁸ <https://data.gov.ua/dataset/34ddc706-30b1-4fe4-be20-235934d8facb>

⁷⁹ <https://data.gov.ua/dataset/9c31cb3d-d6f4-41ec-843b-f5c963015762>

⁸⁰ <https://data.gov.ua/dataset/e5dc8431-265e-402a-8912-aaad632aa827>

- набір даних «Дані щодо парку локомотивів акціонерного товариства “Українська залізниця”»⁸¹ має називатися «Дані про локомотиви (серія, назва серії, тип тягового рухомого складу, депо приписки, залізниця приписки, дата виробництва, дата останнього і планового ремонту)»;
- набір даних «Реєстр наявних вагонів акціонерного товариства “Українська залізниця” (з розподілом за родом рухомого складу)»⁸² має називатися «Реєстр наявних вагонів АТ “Українська залізниця” (з розподілом за родом рухомого складу)»;
- набір даних «Інформація про пасажиропотік на міжнародному та внутрішньому сполученнях»⁸³ має називатися «Інформація про пасажиропотік на міжнародному та внутрішньому сполученні»;
- набір даних «Інформація про оренду вагонів акціонерного товариства “Українська залізниця”»⁸⁴ має називатися «Інформація про оренду вагонів АТ “Українська залізниця”».

⁸¹ <https://data.gov.ua/dataset/3f93caac-1031-4eb0-9514-939deb63d50e>

⁸² <https://data.gov.ua/dataset/444282ee-3d76-417d-8ee1-541b944641a2>

⁸³ <https://data.gov.ua/dataset/eda3baf5-f12c-4330-bbf5-fc419b39f4e2>

⁸⁴ <https://data.gov.ua/dataset/ffe22c60-ba6b-4bd3-8a4b-b0f487fd97da>

10 Стан доступу до даних Державної авіаційної служби України

Згідно з Постановою КМУ №835⁸⁵, Державіаслужба має публікувати 15 наборів даних. На Єдиному державному вебпорталі відкритих даних оприлюднено 14 з 15⁸⁶ наборів, які є обов'язковими для оприлюднення⁸⁷.

Серед наборів даних, які підлягають публікації відповідно до постанови, найбільш популярними наборами розпорядника є:

- «Державний реєстр цивільних повітряних суден»⁸⁸ (1 306 переглядів);
- «Інформація про стан розгляду справ щодо стягнення штрафних санкцій»⁸⁹ (347 переглядів);
- «Реєстр сертифікованих аеродромів (злітно-посадкових майданчиків)»⁹⁰ (324 перегляди).

Переважає більшість наборів даних, розміщених на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних, оформлені коректно та зрозуміло:

- усі набори містять перелік ключових слів, за якими можна здійснювати пошук;
- усі набори, крім одного, оновлюють регулярно, згідно з вимогами законодавства. Набір даних «Інформація про стан розгляду справ щодо стягнення штрафних санкцій»⁹¹ має оновлюватися щокварталу, проте востаннє його оновлювали у жовтні 2019;
- усі гіперпосилання на набори даних та на файли з прикладами структури даних активні, набори доступні для завантаження;

⁸⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>

⁸⁶ Не опубліковано набір «Звіт щодо виконання функцій з нагляду за безпекою польотів під час організації повітряного руху в Україні».

⁸⁷ <https://data.gov.ua/organization/derzhavna-aviatsiina-sluzhba-ukrayiny>

⁸⁸ <https://data.gov.ua/dataset/08a647a0-7829-46ab-aa50-5afb7146a7a8>

⁸⁹ <https://data.gov.ua/dataset/44124d81-f8b3-4f69-9601-82694fe22018>

⁹⁰ <https://data.gov.ua/dataset/3af98777-673b-4a23-b5b4-537436735bc2>

⁹¹ <https://data.gov.ua/dataset/44124d81-f8b3-4f69-9601-82694fe22018>

- усі набори даних представлені у необхідних форматах: архіви даних – у форматі *ZIP, самі набори – у форматах *XLS, *XML, *CSV;
- дані у наборах структуровані, уніфіковані та мають зрозумілі підписи.

Найменування трьох із 14 наборів даних, опублікованих на Єдиному державному вебпорталі, не відповідають вимогам, що затверджені Постановою КМУ №835:

- набір даних «Інформація про стан розгляду справ щодо стягнення штрафних санкцій»⁹² відповідно до постанови має називатися «Інформація про стан розгляду справ щодо стягнення штрафних санкцій з компаній-авіаперевізників, які порушили повітряний простір»;
- набір даних «Інформація про пасажиропотік у розрізі аеропортів та авіакомпаній»⁹³ має називатися «Зведені дані щодо кількості перевезених пасажирів українськими авіакомпаніями та зведені дані щодо пасажиропотоків через аеропорти України»;
- набір даних «Реєстр навчальних закладів цивільної авіації України з підготовки, перепідготовки, підтвердження/відновлення та підвищення кваліфікації персоналу»⁹⁴ має називатися «Реєстр закладів освіти цивільної авіації України з підготовки, перепідготовки, підтвердження/відновлення та підвищення кваліфікації персоналу»;
- набір даних «Реєстр сертифікованих суб'єктів, що надають агентські послуги з продажу авіаційних перевезень на території України»⁹⁵ має називатися «Реєстр сертифікованих суб'єктів, що надають агентські послуги з продажу авіаційних перевезень»;
- набір даних «Реєстр сертифікованих навчальних центрів з підготовки персоналу з продажу авіаційних перевезень»⁹⁶ має називатись «Реєстр сертифікованих навчальних центрів з підготовки персоналу з продажу повітряних перевезень».

⁹² <https://data.gov.ua/dataset/44124d81-f8b3-4f69-9601-82694fe22018>

⁹³ <https://data.gov.ua/dataset/8dd45741-e128-41c4-b818-399d4ef7d844>

⁹⁴ <https://data.gov.ua/dataset/53964d16-f8dd-42a1-90f9-e63246c6dab8>

⁹⁵ <https://data.gov.ua/dataset/a1b6b37a-e1ab-46b0-b6e4-39d8e16f6c8f>

⁹⁶ <https://data.gov.ua/dataset/8dc68aff-e28a-4048-8b67-2f56759ac8ab>

11 Сценарії використання відкритих даних

11.1 Моніторинг та аналітика реєстрації автомобілів в Україні

⚠ Проблема

Відсутність доступу до відкритої інформації щодо транспортних засобів призводила до того, що інформацією про характеристики автомобілів на ринку (марки, ціни, якісні характеристики) володіли тільки трейдери⁹⁷. Тож покупці не могли певною мірою порівнювати різні параметри та досліджувати ситуацію на ринку і залежали від інформації, яку надавали трейдери.

МВС мало ці дані, однак через їхній закритий формат аналітика була неможливою. Тому органи державної влади не могли спиратися на неї під час ухвалення рішень та розроблення законопроектів.

Також існує проблема шахрайства зі зменшенням показників одометра⁹⁸ – пробіг автомобіля навмисно занижують, іноді до таких значень, що дають змогу його дорожче продати. Заниження іноді відбувається до значень, які є малоімовірними, якщо знати терміни експлуатації автомобіля.

🤔 На кого впливає

Учасники авторинку (трейдери, дилери, покупці), органи влади.

⁹⁷ <http://dnp.hsc.gov.ua/2019/08/22/rik-servisu-vidkritih-danih-pro-pershu-reyestratsiyu-avto/>

⁹⁸ <https://eauto.org.ua/news/7-zapobigannya-skrutkam-probigu-v-avto>

✓ Як відкриті дані допомагають вирішити проблему

Значної частини ризиків при придбанні легкового автомобіля (наприклад, придбання авто з неправильно вказаним роком реєстрації, кольором тощо) можна уникнути, маючи доступ до інформації про власників транспортних засобів (ТЗ) та самих транспортних засобів. Завдяки відкритим даним МВС, а саме набору «Відомості про транспортні засоби і їх власників»⁹⁹, створюють продукти та сервіси, які дають змогу будь-кому отримати чи перевірити за номером автомобіля інформацію про характеристики транспортного засобу, реєстрацію ТЗ, дізнатись про інші ТЗ, яким було присвоєно цей номер за останні п'ять років.

Відкриття даних усуває асиметрію інформації на ринку, яка була присутня раніше. Досі тільки трейдери володіли інформацією про насиченість ринку певними марками авто, а також про якісні та цінові параметри автомобілів, які продають в Україні. Для покупців уся повнота цієї інформації не була доступною – а отже, покупці не могли зіставляти різні параметри, що залишало можливість для трейдерів впливати на ціни. Вирівнювання доступу до інформації зменшує можливість для маніпуляцій та дозволяє покупцям автомобілів ухвалювати зважені рішення.

Маркетологи та дослідники автомобільного ринку можуть більше дізнатися про споживчу поведінку та вподобання громадян, зокрема: які автомобілі купують мешканці різних регіонів, як колір авто впливає на його популярність тощо.

Відкриті дані про зареєстровані транспортні засоби дозволяють планувати обґрунтовану державну політику, наприклад: зрозуміти, чи стимулювало громадян активніше купувати електромобілі тимчасове скасування мита на їх ввезення, або спостерігати динаміку реєстрації автомобілів із дизельними двигунами, які більше від бензинових забруднюють навколишнє середовище.

Щодо проблематики з показниками одометра, то наразі такі показники недоступні у форматі відкритих даних, а також відсутні у Єдиному державному реєстрі транспортних засобів¹⁰⁰. Якби показники регулярно фіксувалися і були б доступні, невідповідність показників із записами у реєстрі можна було б перевірити. А також було б неможливо «скручувати» одометр до значень нижчих, ніж у попередньому записі.

⁹⁹ <https://data.gov.ua/dataset/06779371-308f-42d7-895e-5a39833375f0>

¹⁰⁰ <https://eauto.org.ua/news/22-skrutki-probigiv-skilki-vtrachayut-ukrajinci-ta-chi-shtrafi-zminyvat-situaciyu>

Приклади використання відкритих даних

Перша реєстрація автомобілів в Україні від ГО «Агенція журналістики даних» (Texty)

Перша реєстрація автомобілів в Україні¹⁰¹ – сервіс візуалізації даних з набору «Відомості про транспортні засоби та їхніх власників».

Проєкт створено ГО «Агенція журналістики даних» на основі відкритих даних, оприлюднених Головним сервісним центром МВС, у межах USAID/UK aid проєкту «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах / TAPAS» у 2018 році¹⁰².

Загалом цей сервіс можна розглядати як інструмент моніторингу, якими автомобілями користуються в Україні. Команда проєкту називає свій інструмент «статистичним» – таким, що дозволяє зручно отримати та проаналізувати статистику в різних розрізах щодо загальних тенденцій реєстрацій авто, а також у розрізі окремих характеристик: регіон, дата випуску, марка, модель, об'єм двигуна, тип палива, колір. Інформація доступна від 2013 року.

Сервіс містить декілька інтерактивних графіків, наприклад: загальна кількість реєстрацій за місяць, графік щодо кількості реєстрацій за областями. Для всіх графіків доступні фільтри даних за окремими характеристиками. Також є можливість завантаження даних у форматах *CSV та *XLS, вивантаження даних через API¹⁰³.

Серед інших способів використання сервісу, які зазначають члени команди, слід назвати прогнозування потреби у запчастинах для автомобілів певної марки, року випуску та моделі. Така можливість є важливою для компаній, які займаються продажем запчастин. Загалом серед основних цільових аудиторій проєкту команда бачить аналітиків і маркетологів, які працюють у сфері автомобільної дистрибуції, журналістів, спеціалістів-транспортників.

Споживачі також мають змогу за допомогою сервісу досліджувати автомобільний ринок та отримувати інформацію про найпопулярніші марки та моделі авто.

¹⁰¹ <https://texty.org.ua/cars/>

¹⁰² <https://www.ukrinform.ua/rubric-kyiv/2525952-u-kievi-zapustili-reestr-u-akomu-mozna-diznatisa-tendencii-avtorinku.html>

¹⁰³ Це та ж сама інформація, що й у офіційному наборі МВС на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних.

Опендатабот – це сервіс моніторингу даних з відкритих державних реєстрів. У 2018 році, коли МВС оприлюднили дані про транспортні засоби та їхніх власників¹⁰⁴, у сервіс «Опендатабот»¹⁰⁵ додали можливість за номером автомобіля дізнатись характеристики автівки, перевірити, коли машина була зареєстрована, побачити інші транспортні засоби власника та інші автівки, яким був присвоєний цей номер за останні п'ять років.

Сервіс «Опендатабот» дає змогу вирішувати низку проблем – це перевірка справжності номерів транспортних засобів, характеристик автомобіля, наприклад, перед купівлею, що убезпечує покупців від укладення угод з неправдивою інформацією та із шахраями, вказаними в оголошеннях, та як наслідок – уникнення фінансових втрат.

Перша проблема, яку вирішує сервіс, – це, наприклад, ви відвантажуете товар, до вас приїжджають якісь хлопці, які типу перевізники. Ви берете і звіряєте за номером машини – та це машина чи ні. Тобто ви можете визначити підроблені номери. Друга проблема – перевірка року виробництва машини. Наприклад, неправильно вказали рік виробництва авто в документах, а ви вже на угоду приїхали купувати машину. Третя проблема – дослідницька. Так, можна писати новини про те, які бренди заходять в Україну, які марки популярні, які електромобілі. Ми, наприклад, робили дослідження¹⁰⁶, як пільгове розмитнення впливає на середній вік машин.

Олексій Іванкін,
керівник «Опендатабот»

¹⁰⁴ <https://data.gov.ua/dataset/06779371-308f-42d7-895e-5a39833375f0>

¹⁰⁵ <https://opendatabot.ua/blog/233-open-cars>

¹⁰⁶ <https://opendatabot.ua/analytics/292-cars-teenagers>

За інформацією команди «Опендатабот», їхній сервіс дає змогу користувачам дізнаватись доступну інформацію про транспортні засоби. Проте ключовою проблемою вони вважають відсутність у даних МВС VIN-номерів автомобілів – це необхідна інформація про автомобіль, що дозволяє ідентифікувати його. За відсутності цієї інформації ринок потерпає від шахрайств і неправдивої інформації при купівлі автомобіля щодо походження автомобіля, року розмитнення, пробігу в Україні тощо.

Під час написання цього звіту 1 липня 2021 року Міністерство внутрішніх справ опублікувало набір даних разом із відомостями про VIN-код транспортних засобів, які були зареєстровані від 1 січня 2021 року¹⁰⁷. Залишаються недоступними VIN-коди транспортних засобів, зареєстрованих до 2021 року, проте у планах – опублікувати їх також¹⁰⁸.

«Опендатабот» також проводить власні дослідження про особливості реєстрації автомобілів в Україні, зокрема про «євробляхи»¹⁰⁹ та їхню кількість; публікації сягають десяти тисяч переглядів¹¹⁰.

¹⁰⁷ <https://www.kmu.gov.ua/news/mincifri-vin-kodi-zareyestrovanih-transportnih-zasobiv-vidteper-vidkriti-pereviriti-avto-stalo-shche-legshe>

¹⁰⁸ <https://www.facebook.com/mintsyfra/posts/4198432796876624>

¹⁰⁹ «Євробляхи» – так називають автомобілі, що були у користуванні, з європейськими номерами, які офіційно ввозять в Україну на тимчасових засадах іноземними громадянами, але фактично їх використовують та володіють громадяни України, що дозволяє їм зменшувати вартість розмитнення.

¹¹⁰ <https://opendatabot.ua/blog/205-blyahi>,
<https://news.finance.ua/ua/news/-/492836/vlasnyky-yevronomeriv-pidnyaly-serednij-vik-vvezenyh-mashyn-u-2-5-razy>
та <https://www.epravda.com.ua/news/2018/08/4/639324/>

ГО «Інститут досліджень авторинку»¹¹¹ – громадська організація, яка займається аналітикою українського автомобільного ринку, а також на її основі впроваджує реформи та готує законопроекти. Організація створена нещодавно, у 2020 році, проте об'єднує експертів, які мають багаторічний досвід в автомобільній сфері. Основною цільовою аудиторією проекту є не кінцеві покупці автомобілів, а представники автомобільного ринку (імпортери, дилери, торгові майданчики); також розробники намагаються доносити свою аналітику державним органам через публікації, звернення, участь в обговореннях.

Експерти громадської організації використовують такі джерела інформації, як державні відкриті дані, статистику від Державної служби статистики, торгових майданчиків тощо. Від вересня 2020 року ГО «Інститут досліджень авторинку» опублікував аналітичні матеріали, що базувались на наборі даних МВС «Відомості про транспортні засоби та їхніх власників», які дають змогу аналізувати офіційну інформацію про продажі автомобілів на внутрішньому ринку:

- Дослідження протекціонізму автомобільної галузі України¹¹² (разом із Центром соціально-економічних досліджень Case Україна¹¹³);
- Аналітичне дослідження вторинного авторинку України¹¹⁴.

Базуючись на даних, аналітиці та моделюванні, автори цих матеріалів доводять¹¹⁵, що наявні бар'єри щодо ввезення вживаних автомобілів призводять до недоотримання державним бюджетом надходжень, зниження добробуту українців і зростання екологічного навантаження.

Вплив відкритих даних на зменшення асиметрії інформації у сфері транспорту

Такі продукти, як «Перша реєстрація автомобілів в Україні» від ГО «Агенція журналістики даних» (Texty) та «Перевірка відомостей про транспортні засоби» у сервісі «Опендатабот», надають покупцям та бізнесу доступ до повної інформації про транспортні засоби в Україні та мають значний попит на використання від суспільства.

Так, від 2018 року сервісом «Перша реєстрація автомобілів в Україні» скористалися понад 230 тисяч людей, а сам запуск сервісу доволі широко висвітлювався у медіа¹¹⁶ як успішний кейс використання відкритих даних щодо реєстрації автомобілів.

¹¹¹ <https://eauto.org.ua/>

¹¹² <https://eauto.org.ua/news/8-doslidzhennya>

¹¹³ <https://case-ukraine.com.ua/>

¹¹⁴ <https://eauto.org.ua/news/13-analitichne-doslidzhennya-vtorinnogo-avtorinku-ukrajini>

¹¹⁵ <https://eauto.org.ua/news/8-doslidzhennya>

¹¹⁶ https://censor.net/ru/news/3083258/v_ukraine_zapustili_onlayinservis_s_dannymi_o_registratsii_avtomobileyi_i_ih_modifikatsiyah, <https://tsn.ua/auto/news/mvs-stvoriv-servis-iz-detalnoyu-informaciyeyu-pro-reyestraciyu-avto-v-ukrajini-1207803.html>, <https://www.ukrinform.ua/rubric-kyiv/2525952-u-kievi-zapustili-reestr-u-akomu-mozna-diznatisa-tendencii-avtorinku.html> та https://auto.24tv.ua/mvs_vyklalo_u_vidkryti_dostup_danni_pro_reiestratsiiu_avtomobiliv_n6686

Команда «Опендатабот» зазначає, що у 2019 році сервісом для перевірки відомостей про транспортні засоби скористалися близько мільйона разів, а у 2020 – близько 400 тисяч разів, що свідчить про популярність серед населення та потребу в продукті.

29

Коли тема з євроавтомобілями була у всіх на слуху – це 2019 рік – багато журналістів використовували нашу візуалізацію. Бо робота із самим набором даних – доволі специфічна, тому що там дійсно дуже багато записів, і треба мати певні технічні навички, щоб з ним працювати. А наш інструмент у цьому випадку значно простіший.

Денис Губашов,

аналітик та консультант із провадження політики відкритих даних
ГО «Агенція журналістики даних» (Texty)

Представники сервісу «Опендатабот» активно займалися адвокатуванням додавання цієї інформації про VIN-коди до набору даних «Відомості про транспортні засоби»¹¹⁷, отримували коментарі від користувачів із проханням додати цю інформацію до сервісу. У липні 2021 року МВС додало VIN-коди до набору відкритих даних¹¹⁸. Розробники очікують, що можливість роботи з VIN-кодами допоможе протидіяти шахрайству.

Інститут досліджень авторинку просуває боротьбу зі «скрутками» одометрів^{119,120}: наразі вдалося зареєструвати відповідний законопроект¹²¹, який, зокрема, передбачає внесення до обов'язкового технічного контролю транспортного засобу звірки та фіксації показників одометра в Єдиному державному реєстрі транспортних засобів.

¹¹⁷ <https://opendatabot.ua/analytics/252-vin-numbers> та <https://opendatabot.ua/analytics/252-vin-numbers>

¹¹⁸ <https://www.kmu.gov.ua/news/mincifri-vin-kodi-zareyestrovanih-transportnih-zasobiv-vidteper-vidkriti-pereviriti-avto-stalo-shche-legshe>

¹¹⁹ <https://eauto.org.ua/news/7-zapobigannya-skrutkam-probigu-v-avto>

¹²⁰ <https://eauto.org.ua/news/22-skrutki-probigiv-skilki-vtrachayut-ukrajinci-ta-chi-shtrafi-zminyati-situaciyu>

¹²¹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69815

⚠ Проблема

За інформацією, наданою Міністерством інфраструктури України, станом на 2019 рік щонайменше 30-40% автобусних перевезень перебували поза державним обліком¹²², а дані щодо автобусних перевезень і перевізників, що були в наявності, не є оцифрованими. Така ситуація не дозволяє органам влади ефективно та коректно планувати навантаження на маршрути та розвиток окремих напрямків, оскільки відслідкувати кількість маршрутів у тому чи іншому напрямку неможливо; така сама ситуація спостерігається і з перевізниками.

Також відсутність відкритої інформації щодо автобусних перевезень і перевізників може впливати на безпечність проїзду пасажирів у транспорті, адже неліцензовані перевізники можуть уникати обов'язкового огляду транспортних засобів¹²³.

Відсутність прозорої інформації щодо перевізників може призводити до того, що пасажирів не мають змоги поскаржитись на невідповідний сервіс – контактну інформацію перевізника можуть не вказувати, і тоді пасажирів не можуть зв'язатись із представниками компанії. Або ж за відсутності контактної інформації, коду ЄДРПОУ тощо пасажирів не мають змоги поскаржитись до Укртрансбезпеки. Тож вони втрачають можливість захисту своїх прав.

🤔 На кого впливає

Пасажири, перевізники, органи влади, які відповідають за транспортну сферу.

¹²² https://mtu.gov.ua/news/30818.html?fbclid=IwAR3xIXpojwUMTfI-3LfAz2Zf3qfI7pYIU07z0rdIpPfcRvQeP6qTf3_pbdC

¹²³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137-2012-п#Text>

✓ Як відкриті дані допомагають вирішити проблему

Публікація відкритих даних Державної служби України з безпеки на транспорті та Міністерства інфраструктури України щодо автобусних перевезень та перевізників, а саме:

- «Мережа міжміських і приміських автобусних маршрутів загального користування, що виходять за межі території області (міжобласних маршрутів)»¹²⁴;
- «Перелік суб'єктів господарювання, що мають дійсні ліцензії на право провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом»¹²⁵;
- «Транспортні засоби як засоби провадження господарської діяльності»¹²⁶;
- «Інформація про міжнародні автобусні маршрути (та зупинки) загального користування»¹²⁷ — дає змогу покращувати прозорість транспортної сфери, надаючи інформацію про перевізників та маршрути, і надалі — підвищити ефективність ринку пасажирських і вантажних перевезень та якість послуг для кінцевих користувачів.

¹²⁴ <https://data.gov.ua/dataset/1b428b3e-d613-43a2-9781-94c26959db06>

¹²⁵ <https://data.gov.ua/dataset/9b29b699-a1cc-462e-bb20-5998607c182f>

¹²⁶ <https://data.gov.ua/dataset/9b95e684-aa41-4808-9ea5-82fbaf82ee61>

¹²⁷ <https://data.gov.ua/dataset/international-bus-routes>

Приклади використання відкритих даних

«Мережа автобусних маршрутів» від ГО «Агенція журналістики даних»

«Мережа автобусних маршрутів»¹²⁸ – інтерактивний інструмент, що надає детальну інформацію про міжобласні та міжнародні автобусні маршрути в Україні¹²⁹. Сервіс створили у 2019 році за підтримки USAID/UK aid проєкту «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах / TAPAS».

Він показує інформацію про понад 4 000 автобусних маршрутів, розклади руху, а також дає змогу пасажиром отримати детальну інформацію щодо перевізників – про їхній автопарк, хто обслуговує маршрути, термін дії дозволу на перевезення тощо. Сервіс використовує набори відкритих даних Укртрансбезпеки та Міністерства інфраструктури України:

- «Мережа міжміських і приміських автобусних маршрутів загального користування, що виходять за межі території області (міжобласних маршрутів)»¹³⁰;
- «Перелік суб'єктів господарювання, що мають дійсні ліцензії на право провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом»¹³¹;
- «Транспортні засоби, як засоби провадження господарської діяльності»¹³²;
- «Інформація про міжнародні автобусні маршрути (та зупинки) загального користування»¹³³.

¹²⁸ https://texty.org.ua/d/2019/bus_network/

¹²⁹ Інструмент не містить інформації про автобусні маршрути в межах областей та населених пунктів.

¹³⁰ <https://data.gov.ua/dataset/1b428b3e-d613-43a2-9781-94c26959db06>

¹³¹ <https://data.gov.ua/dataset/9b29b699-a1cc-462e-bb20-5998607c182f>

¹³² <https://data.gov.ua/dataset/9b95e684-aa41-4808-9ea5-82fbaf82ee61>

¹³³ <https://data.gov.ua/dataset/international-bus-routes>

Від Міністерства інфраструктури був запит на реалізацію такого інструменту. У Міністерства був реєстр у паперовому або напівпаперовому вигляді, і їм було не дуже просто з ним працювати. Тому для них було корисно мати інструмент, яким би вони могли користуватися та переглядати наявність різних маршрутів. Власне, ми й реалізували таку можливість.

Петро Боднар,

співавтор та координатор проєкту «Мережа автобусних маршрутів»,
ГО «Агенція журналістики даних» (Texty)

Сервіс надає зручний доступ до інформації з візуалізацією на карті, а також має конкретну користь:

- державі – дозволяє планувати та керувати автобусною мережею;
- перевізникам – надає корисну інформацію щодо ринку перевезень, що дає змогу планувати діяльність;
- пасажирам – інформує про маршрути, зупинки, розклад, що допомагає планувати поїздки та швидко перевірити легальність роботи перевізника;
- суспільству загалом – сервіс можна використовувати як інструмент громадського контролю.

Від моменту запуску сервісу, 2019 року, зафіксовано понад 150 тисяч переглядів.

Електронний кабінет перевізника

Електронний кабінет перевізника¹³⁴ – онлайн-сервіс Міністерства інфраструктури України, запущений у 2018 році, щоб спростити автоперевізникам отримання послуг від органу ліцензування, мінімізувати корупцію у цій сфері та підвищити безпеку пасажирських перевезень. Його створили за підтримки проекту USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах / TAPAS».

Сервіс використовує відкриті дані Укртрансбезпеки, а саме: «Перелік суб'єктів господарювання, що мають дійсні ліцензії на право провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом»¹³⁵, а також відкриті дані МВС – «Відомості про транспортні засоби та їхніх власників»¹³⁶.

Користуючись електронним кабінетом, вантажні та пасажирські автоперевізники можуть онлайн отримувати, розширювати, звужувати та анулювати ліцензії. Окрім того, за допомогою сервісу перевізники можуть оперативно повідомляти про зміну своїх даних: персонал, транспорт, матеріально-технічну базу тощо.

Водночас сервіс є корисним і для пасажирів. Громадяни також мають змогу перевірити наявність у перевізника ліцензії, його контактну інформацію – за реєстраційним номером транспортного засобу або ІПН чи ЄДРПОУ перевізника, а також інформацію про тип робіт, які цей перевізник може виконувати, та накладені штрафи. Це допомагає користувачам оцінити ризики користування послугами перевізника та зробити подорож безпечнішою.

Запровадження сервісу дало змогу мати переваги для всіх учасників ринку:

- держава почала надавати послуги якісніше і з меншими витратами, а також дістала змогу краще регулювати цю сферу;
- перевізники отримали кращий інструмент для роботи з ліцензіями з меншими ризиками корупції;
- пасажирів та замовників вантажних перевезень отримали інструмент для перевірки надійності перевізника та мають переваги від збільшення безпеки перевезень.

¹³⁴ <https://e-services.dsbt.gov.ua>

¹³⁵ <https://data.gov.ua/dataset/9b29b699-a1cc-462e-bb20-5998607c182f>

¹³⁶ <https://data.gov.ua/dataset/06779371-308f-42d7-895e-5a39833375f0>

Автоперевізники підтверджують, що використання сервісу економить час і трудові ресурси. Наприклад, отримання дозволу на перевезення для транспортного засобу відбувається протягом двох-трьох днів, але саме заповнення та подання документів робиться за лічені хвилини.

“

Раніше це [документи] потрібно було надрукувати. Потрібно знайти транспорт, щоб завезти ці документи на Новопирогівську [Київське міжрегіональне управління Укртрансбезпеки]. Потім чекати, телефонувати із запитанням: “А коли опрацюють наші документи?” А зараз: ми купили машину – я подала [документи]. Наступного дня маємо інформацію, що машина вже на обліку.

”

Представник міжнародного автоперевізника

Вплив відкритих даних на підвищення прозорості отримання транспортних ліцензій

Електронний кабінет активно використовують перевізники:

- за 2020 рік через Електронний кабінет перевізника подали 21 813 заявок на отримання таких послуг, як отримання ліцензії, розширення ліцензії та повідомлення про зміну даних;
- за січень-травень 2021 року вже було подано 13 023 заявки на отримання цих послуг.

Відсоток електронного подання заявок на отримання послуг порівняно з поданням паперових заявок зростає: якщо після запуску сервісу спочатку подавали онлайн не більше 20% заявок, то у 2020 році – вже майже 69% заявок, а у 2021 (включно з травнем) – майже 93%. Для перевізників ліцензування онлайн є можливістю уникати ситуацій, в яких за отримання ліцензії необхідно давати хабаря.

До створення електронного кабінету до нас безпосередньо звертались перевізники і розповідали про випадки, коли після подання заяви, яка не була погоджена, з ними контактували люди, які казали: “Слухайте, я все вирішу. Давайте подавайтесь ще, але потрібно перевести певні гроші. Подавайте – і все буде о’кей”. Тому я думаю, що тут, вочевидь, усі зрозуміли перевагу електронного способу подання, коли це все фіксується.

Данило Молчанов,

керівник USAID/UK aid проекту «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах / TAPAS»

Публікація відкритих даних надає шанси для додаткового аналізу та ухвалення більш ефективних управлінських рішень. Особливої уваги заслуговують можливості, що з'являються у сфері транспорту, які ґрунтуються на використанні відкритих даних та створюють численні варіанти для запровадження нових сервісів і послуг. Нові сервіси на основі відкритих даних можуть як покращити роботу державних установ, так і в цілому підвищити рівень довіри громадян до держави.

Завдяки відкритим даним у транспортній сфері здійснюється ефективний моніторинг та аналітика реєстрації автомобілів в Україні; створюються продукти та сервіси, які дають змогу будь-кому отримати чи перевірити за номером автомобіля інформацію про характеристики транспортного засобу, реєстрацію транспортного засобу.

Відкриття даних впливає на детінізацію ринку транспортних перевезень: органи влади можуть ефективно та коректно планувати навантаження на маршрути та розвиток окремих напрямків і відслідкувати кількість маршрутів на певних напрямках; а також за допомогою сервісу «Електронний кабінет перевізника» вантажні та пасажирські автоперевізники можуть онлайн отримувати, розширювати, звужувати та анулювати ліцензії, оминаючи корупційні ризики.

Покращення ситуації у транспортному секторі в цілому можливе завдяки відкриттю нових типів актуальних даних розпорядниками даних, шляхом своєчасної та повної публікації інформації у машиночитному форматі, а також створенню державою зручних сервісів для внутрішнього та публічного використання.

 Опис проблеми	 Рекомендація
<p>У 19 з 20 наборів, опублікованих на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних, відсутні назви атрибутів латинкою – файли у цих наборах даних містять опис лише кирилицею.</p>	<p>Для зручності роботи, зокрема автоматизованої, з наборами даних необхідно додавати назви атрибутів латинкою.</p>
<p>Сім із 20 наборів, опублікованих на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних, не містять файлів зі структурою даних.</p>	<p>Для зручності роботи з наборами даних необхідно додавати файли зі структурою – розшифруванням значень у наборах.</p>
<p>Файли у 10 наборах з 20, опублікованих на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних, мають пропуски в даних. Також файли у 11 з 20 наборів містять об'єднані комірки, що ускладнює автоматизовану роботу з файлами в наборах.</p>	<p>Для зручності роботи, зокрема автоматизованої, з наборами даних їх мають публікувати без пропусків даних; файли не мають містити об'єднаних комірок.</p>

 Опис проблеми	 Рекомендація
<p>До наборів «Відомості про транспортні засоби та їх власників»¹³⁷ та «Інформація про транспортні засоби, що перебувають у розшуку у зв'язку з їх незаконним заволодінням»¹³⁸ включено інформацію про VIN-номери транспортних засобів лише від 2021 року. Відповідно до Постанови №835¹³⁹, ця інформація має бути внесена до наборів у повному обсязі. Ці дані наразі можна отримати від МВС лише за запитом¹⁴⁰. Респонденти твердять, що ця інформація є критичною для уникнення шахрайства, також зазначають, що до них звертаються користувачі з проханнями додати таку інформацію до їхніх продуктів.</p>	<p>Включити VIN-номери до переліку відомостей про транспортні засоби та інформації про транспортні засоби, що перебувають у розшуку, до 2020 року включно.</p>
<p>Користувачі зауважують, що дані у наборі «Відомості про транспортні засоби та їх власників»¹⁴¹ за різні роки мають різну структуру: так, дані 2013–2014 років містять інформацію про ВРЕР ДАІ, а пізніші дані вже мають нові назви інституцій (територіальні сервісні центри), що вимагає додаткової ручної роботи з набором, щоб привести у відповідність цю інформацію.</p> <p>Також респонденти зазначають, що у випадку територіальних сервісних центрів не наводиться їхня адреса, що також вимагає додаткового ручного розкодування.</p>	<p>Для зручності роботи розробників із цим набором даних необхідно, щоб дані структурувалися за однаковою схемою, щоб була додана адреса та/або геолокація сервісних центрів.</p>

¹³⁷ <https://data.gov.ua/dataset/06779371-308f-42d7-895e-5a39833375f0>

¹³⁸ <https://data.gov.ua/dataset/2a746426-b289-4eb2-be8f-aac03e68948c>

¹³⁹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-n#Text>

¹⁴⁰ https://mvs.gov.ua/uk/for_citizens/servisi-ta-poslugi-organiv-sistemi-vnutrisnix-sprav/informaciya-pro-vlasni-transportni-zasobi

¹⁴¹ <https://data.gov.ua/dataset/06779371-308f-42d7-895e-5a39833375f0>

<p> Опис проблеми</p>	<p> Рекомендація</p>
<p>У п'яти з шести наборів, опублікованих на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних, відсутні назви атрибутів латинкою – файли у цих наборах даних містять опис лише кирилицею.</p>	<p>Для зручності роботи, зокрема автоматизованої, з наборами даних необхідно додавати назви атрибутів латинкою.</p>
<p>Файли набору «Єдиний електронний реєстр міжміських і приміських автобусних маршрутів загального користування, що виходять за межі території області (міжобласних маршрутів)»¹⁴², опублікованого на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних, мають пропуски в даних. Також файли у 3 з 6 наборів містять об'єднані комірки, що ускладнює автоматизовану роботу з файлами в наборах.</p>	<p>Для зручності роботи, зокрема автоматизованої, з наборами даних їх мають публікувати без пропусків даних; файли не мають містити об'єднаних комірок.</p>

¹⁴² <https://data.gov.ua/dataset/6ca93112-18a1-48a5-b85c-1e112163faba>

⚠️ Опис проблеми

Шість опублікованих наборів не оновлюють регулярно згідно з вимогами законодавства:

- «Суднова книга України»¹⁴³ – має оновлюватися щокварталу, оновлено востаннє у лютому 2021;
- «Перелік баз для стоянки маломірних (малих) суден»¹⁴⁴ – має оновлюватися щомісяця, оновлено востаннє у січні 2020;
- «Державний судновий реєстр України»¹⁴⁵ – має оновлюватися щокварталу, оновлено востаннє у лютому 2021;
- «Бази даних Регістру судноплавства України»¹⁴⁶ – має оновлюватися щокварталу, оновлено востаннє у липні 2020;
- «Інформація про стан аварійності на морському та річковому транспорті в Україні»¹⁴⁷ – має оновлюватися кожне півріччя, оновлено востаннє у серпні 2020;
- «Звіти про перевезення небезпечних вантажів морським транспортом»¹⁴⁸ – має оновлюватися щомісяця, оновлено востаннє у 2019.

✅ Рекомендація

Набори даних мають оновлюватися вчасно відповідно до українського законодавства.

¹⁴³ <https://data.gov.ua/dataset/1962ea6a-90b5-4624-9735-440136a85d97>

¹⁴⁴ <https://data.gov.ua/dataset/31be0e47-fea7-494b-a922-eaefa3fdedc6>

¹⁴⁵ <https://data.gov.ua/dataset/d3aee671-a29b-494e-877f-29f78a3e4581>

¹⁴⁶ <https://data.gov.ua/dataset/2b2676fb-7d4e-483b-b1e8-15b4963fa188>

¹⁴⁷ <https://data.gov.ua/dataset/14868072-e5d6-41d3-b816-7388761cee4d>

¹⁴⁸ <https://data.gov.ua/dataset/8b34996e-c528-42e0-ab45-19d93aa5b211>

Перелік проведених інтерв'ю

 Організація	Кількість інтерв'ю
Опендатабот	1
ГО «Агенція журналістики даних» (Texty)	3
Штрафи UA	1
USAID/UK aid проєкт «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS»	2
ГО «Інститут досліджень авторинку»	1
Асоціація міжнародних автомобільних перевізників України	3

Міністерство
цифрової трансформації
України

EURASIA
FOUNDATION